Бондар О.І.
доктор біологічних наук, професор,
академік НААН, директор,
Державна наукова установа
«Інститут екологічного відновлення та розвитку України»
Галушкіна Т.П.
доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України,
Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН України

DOI: https://doi.org/10.36059/978-966-397-573-3-2

СТРАТЕГІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ НА ПЛАТФОРМІ ЗЕЛЕНОГО ПЕРЕХОДУ

Ще напередодні збройної агресії рф, в Україні, як свідчать офіційні нормативні документи, існувала «потреба в удосконаленні державної політики в галузі управління та охорони довкілля, природокористування, адаптації до зміни клімату та переходу до принципів зеленої економіки[1],хоча й за відсутності основного нормативного документу, який би декларував доктринальні положення забезпечення зеленого зростання як в секторальному, так і просторовому вимірі за існуючою аналогією з європейським форматом.

Між тим, досягнуті в 2021році домовленості між Україною та ЄС продемонстрували наратив спільної зацікавленості щодо приєднання України до реалізації політики декарбонізації економіки до 2030 року та синхронізації із ініціативою «Європейський зелений курс».

З початком же війни Україна активно задекларувала постулати зеленого переходу, які були офіційно проголошені в липні 2022 р. на Міжнародній конференції (м.Лугано, Швейцарія), присвяченій проблемі повоєнного відновлення України,однак на сьогодні вони ще далекі від їх практичної реалізації. При цьому міжнародній спільноті було презентовано урядовий секторальний План відбудови країни у розмірі 750 млрд. євро, пріоритети якого не зовсім тотожні ключовим довоєнним секторам економіки та розподілу на перспективу державного фінансування (табл. 1).

З близько 300 млрд. доларів США зовнішніх та внутрішніх інвестицій майже третина припадала на IT-сектор. Попри війну ця тенденція зберігається й сьогодні. Наразі за останніми оцінками «Індексу реформ» на платформі *VoxUkraine* та *GGTC Kyiv*, курс на цифровізацію є ключовим серед пріоритетів державного управління минулого уряду, тоді як Комюніке до Європейського Парламенту, Європейської Ради, Європейського Економічного та соціального комітету та Комітету

регіонів, прийняте Єврокомісією 18 травня 2023 р. декларує умови отримання партнерської підтримки у відповідності до виконання кліматичних та екологічних політик і стандартів ЄС. Це передбачає, що саме модель екологічної відбудови України за секторальним принципом сприятиме досягненню економічної спроможності країни, покращанню рівня національної безпеки та якості суспільних потреб. Серед нагальних завдань в контексті формування повоєнної стратегії «зеленого» відновлення першочерговим є визначення прогалин сучасної парадигми екологічного управління. Зараз, зважаючи на реалії воєнного часу, ці завдання на жаль, відтерміновані. Однак, це визначає вже сьогодні нагальність в розробці цього стратегічного документу державного планування [2].

Таблиця 1

Розподіл державного фінансування за ключовими секторами економіки (на рівень 2021 р.)

Сектор	Розмір фінансування та завдання на перспективу
1. Агропромисловий сектор	потребує близько 50 млрд. доларів США до 2030 року загалом для досягнення належного стану землі, розвитку Agtech та стимулювання R&D
2. Промисловість	потребує принаймні 20 млрд. доларів США до 2030 року з метою забезпечення модернізації виробничих потужностей та скорочення обсягів викидів шкідливих речовин
3. Енергетичний сектор	потребує щонайменше 25 млрд. доларів США до 2030 року для забезпечення заміщення генеруючих потужностей, а також модернізації енергетичної інфраструктури
4. Видобувний сектор.	потребує близько 7 млрд. доларів США до 2030 року для проведення геолого-розвідувальних робіт для нарощування мінерально-сировинної бази
5. ІТ-сектор	потребує залучення 70 млрд. доларів США до 2030 року, що повинно становити 0,63-0,67 відсотка ВВП, для забезпечення активного зростання
6. Житловий фонд	потребує залучення 120 млрд. доларів США до 2030 року для проведення 100 відсотків реновації всього фонду старого житла

Джерело: побудовано за даними аналізу інвестиційної привабливості (висновок 4) Національної економічної стратегії України до 2030 р. [1]

Впроваджуючи нові підходи щодо трансформації повоєнної державної політики в цілому, Україна потребує чітко визначеної та прийнятної для суспільства стратегії досягнення цілей розвитку за зеленим європейським сценарієм, що актуалізує розбудову її національної екологічної доктрини.

Метою доктрини вбачається посилення ресурсних можливостей на основі відновлення природного капіталу, який зазнав деградації та

знищення внаслідок збройної агресії рф; зміцнення екологічної спроможності як ключового сегмента національної безпеки; активізація інноваційних та інвестиційних механізмів на принципах зеленого переходу задля повоєнної відбудови України як майбутнього члена європейського альянсу та посилення міжнародної взаємодії й співпраці у форматі підтримки національних ініціатив щодо приєднання до Європейського зеленого курсу [3].

Стратегічними цілями Екологічної доктрини в форматі зеленого відновлення слугуватиме:

• зміцнення національної екологічної, в тому числі радіаційної, продовольчої безпеки та забезпечення протидії екологічному тероризму;

• посилення інституційної спроможності та функціональної модернізації державної системи екологічного управління;

• розбудова природоохоронного законодавства відповідно до європейських екологічних вимог;

• перехід до європейської секторальної моделі «зеленої» економіки як ключової ідеології економічного зростання; сприяння умов для інновацій та нових технічних рішень задля забезпечення ефективного використання природоресурсного потенціалу та впровадження більш чистих технологій;

• доступ до інфраструктурного фінансування з боку ЄС для реалізації програм та інноваційних заходів в сфері екологічної безпеки в рамках підготовки до членства у ЄС;

• міжнародна взаємодія та співпраця в напрямі імплементації вимог Європейського зеленого курсу.

У зв'язку з цим, Україні при формуванні національних Стратегій та Планів дій щодо «озеленення» моделі повоєнного відновлення, доцільно більш чітко орієнтуватися на розроблені світовою спільнотою механізми забезпечення декарбонізації економіки та інноваційні фінансові інструменти «зеленого» зростання. А це, в свою чергу, передбачає доцільність прийняття відповідних законотворчих проектів, в тому числі щодо імплементації міжнародної процедури реструктуризації зовнішніх боргів (так звана процедура обміну боргів на природоохоронні активи), започаткування інституту екологічного страхування, утворення екологічного фонду як окремої юридичної особи із залученням додаткових коштів для фінансування природоохоронних заходів та реалізації природоохоронних інвестиційних проектів, проведення низки вагомих наукових досліджень, експертних та аналітичних оцінок в вищезазначеному форматі; налагодження постійного фахового навчання з метою підвищення рівня обізнаності та кваліфікації фахівців серед представників державних органів, місцевого самоврядування, територіальних громад, бізнесу, управлінців. В умовах повоєнної відбудови України на принципах зеленої» модернізації реалізація цих

стратегічних завдань дозволить налагодити широке партнерство та дієву платформу діалогу і взаємодії між владою, громадами, бізнесом та громадянським суспільством щодо досягнення ефективного екологічного врядування та впровадження в Україну трансферу зелених технологій, знань, інновацій та інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2021 р. № 179. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text (дата звернення: 30.11.2025)

2. Бондар О.І., Галушкіна Т.П., Вергунов В.А. та ін. Візія національної екологічної доктрини та повоєнного відновлення природного капіталу України за європейським зеленим сценарієм / За наук. ред. О.І. Бондаря, Т.П. Галушкіної; Держ. екол. акад. післядиплом. освіти та упр. Львів : Вид-во ННВК «АТБ», 2024. 284 с.

3.Галушкіна Т.П. Зелений порядок денний для України в просторовому вимірі: сценарії та інструменти. Львів : «Коло», 2023. 290 с.